ОНЛАЙН ОБУЧЕНИЕТО КАТО ВЪЗМОЖНОСТ ИЛИ КАТО ЗАПЛАХА – СТУДЕНТСКА ПЕРСПЕКТИВА

Доц. д-р Мария Кехайова-Стойчева¹
Икономически университет – Варна

Д-р Йордан Недев
Икономически университет – Варна

ONLINE LEARNING AS AN OPPORTUNITY OR AS A THREAT – STUDENT PERSPECTIVE

Assoc. Prof. Maria Kehayova-Stoycheva
University of Economics – Varna

PhD Yordan Nedev
University of Economics – Varna

Резюме: Ситуацията в последните две години наложи „преформатиране“ на начина, по който да се осъществява обучението във висшите училища. Онлайн формата се оказва единствената възможност за осъществяването на учебен процес за дълъг период от време. Настоящият доклад представя данни от проучване, целящо да определи как студентите в Икономически университет – Варна, оценяват неприсъственото обучение, проведено през учебната 2020/2021 г.

Ключови думи: онлайн обучение, неприсъствено обучение, предимства на онлайн обучението, недостатъци на онлайн обучението.

Abstract: The situation in the last two years has necessitated a „reformatting“ of how higher education is carried out. Online learning has proven to be the only opportunity to implement a learning process over a long period. This report presents data from a study aimed at determining how students at the University of Economics – Varna, evaluate the online learning conducted in the 2020/2021 academic year.

Keywords: online learning, benefits of online learning, disadvantages of online learning.

Doi: <https://doi.org/10.36997/ESDI2021.19>

¹ Представените резултати в доклада са постигнати чрез проведено проучване, реализирано от членове на екипа по проект №КП-06-Н-45/1 „Дигитализация и дигитални компетентности – тенденции и иновативни практики във висшето образование и пазара на труда“, финансиран от фонд „Научни изследвания“.

Въведение

Онлайн обучението е нещо, което в ежедневието си ние възприемаме като съвсем естествено и практическо приложимо. „Съвсем естествено“, защото при това развитие на Интернет мрежите всеки съзнава неговата необходимост. То е и практическо приложимо от гледна точка наличието на лесен достъп до необходимите технологии за отдалечена връзка, както и до потребителски ориентирани онлайн базирани платформи, които позволяват адекватното провеждане на занятия в неприсъствена форма на обучение. Естествено, може да се продължи с изброяването на предимствата на онлайн базирания учебен процес, но едва ли е необходимо да се убеждава някой, че такива безспорно съществуват.

Въпреки това, като че ли допреди три години висшите училища в България до голяма степен използваха всички тези възможности само като нещо, допълващо традиционната присъствена форма на обучение.

COVID-19 до голяма степен промени ситуацията. Висшите училища буквално за дни се наложи да „преформатират“ начина, по който осъществяват учебния процес. Дискусията за предимствата и недостатъците на онлайн обучението за известно време премина на заден план, защото неприсъствената форма се оказа единственият възможен начин за водене на занятия.

Тази масовост на онлайн обучението дава възможност на изследователите да провеждат проучвания, измерващи как учебните заведения се справят с практическото му прилагане в рамките на целия учебен процес, а не на единични негови модули.

Настоящият доклад представя резултати от проучване на тема „Оценка на обучението, провеждано в ИУ – Варна, през летен семестър на учебната 2020/2021 г.“ от Центъра за социални изследвания при ИУ – Варна, и студенти от 2-ри курс, специалност „Маркетинг“. Данните са набирани посредством онлайн въпросник в периода юли – август 2021 г. Те са представителни при максимална грешка от 4% и при гаранционна вероятност от 95% за студентите от всички ОКС и форми на обучение, обучаващи се през учебната 2020/2021 г. в ИУ – Варна.

Изложение

В началото на проучването студентите са помолени да посочат първите три думи, с които асоциират онлайн (неприсъственото) обучение. Обобщението на отговорите на респондентите може да се види на Фигура 1.

На първо място онлайн (неприсъственото) обучение се асоциира с удобството. Четири от всеки 10 студенти заявят това. Една трета от студентите посочват „компютър“ („лаптоп“). Приблизително толкова посочват „вкъщи“ („домашна среда“). Вижда се още, че от обучаващите то се определя като „спокойно“ и даващо им свобода. Същевременно обаче не са редки и случаите, когато онлайн обучението се асоциира и със „скука“ и „ужас“.

Въпреки относително по-положителния характер на правените асоциации обаче, няма ясно оформено мнение за предпочитането на едната или другата форма на обучение. Почти са равни съвкупностите от студенти, които предпочитат присъствената (43,4%) или неприсъствената (42,6%) форма.

Фигура 1. Онлайн обучение – асоциации
Източник: Фигурата е разработена от авторите.

Студентите, които не могат да преценят коя е по-добрата форма, са 14% и може да се каже, че в по-голяма степен се затрудняват тези от първи и втори курс, за които голямата част от обучението е минала неприсъствено.

Предимства на онлайн обучението

Удобството за работа от дома е най-голямото предимство на неприсъствено обучение (Вж. Фигура 2). Студентите, които считат, че „в голяма“ и „по-скоро в голяма степен“ това е валидно са 86,9%.

Фигура 2. Онлайн обучението – предимства²
Източник: Фигурата е разработена от авторите.

² Посочените проценти обединяват отговорите „в голяма степен“ и „по-скоро в голяма степен“ на следния въпрос: „В каква степен считате, че онлайн обучението има следните предимства?“.

Проведен е и-квадрат тест за установяване на статистически значима връзка между отговорите за отделните предимства и демографските характеристики на респондентите. Такава се установява само по отношение на променливите „Удобство за работа от дома“ и „Възраст“, но коефициентът на корелации показва слаба зависимост.

Повече от три четвърти от студентите (77,9%) се съгласяват с твърдението, че онлайн обучението им позволява да се събудят 10 минути преди занятието и да се включат в него. За 69,9% от тях представянето на доклад или презентация пред колегите при неприсъственото обучение е по-лесно. Малко повече от половината студенти (54,6%) посочват и че когато занятията се провеждат онлайн, успяват да участват в повечето от тях. Приблизително 72% от обучаваните считат, че преподавателите са подготвени за провеждане на занятие в неприсъствена форма на обучение.

Недостатъци на онлайн обучението

Липсата на концентрация е най-големия недостатък на онлайн (неприсъственото) обучението. Като такъв го определят 56,2% от студентите (Вж. Фигура 3).

Фигура 3. Онлайн обучението – недостатъци
Източник: Фигурата е разработена от авторите.

Липсата на концентрация се определя в по-голяма степен като недостатък от студенти, обучаващи се в ОКС „магистър“ и ОКС „професионален бакалавър“. В разрез „курс на обучение“ се посочва в по-голяма степен от първокурсници.

На второ място като недостатък студентите посочват липсата на стимул за участие в учебния процес (отнасящо се за 53,1% от тях). В по-голяма степен недостатъкът е валиден за обучаващи се в първи и четвърти курс. За малко по-малко от половината студенти (46,5%) неангажиращата среда също е недостатък на неприсъственото обучение. В по-голяма степен на това мнение са студентите от ОКС „магистър“ и ОКС „професионален бакалавър“.

Приблизително една трета от обучаваните (65,2%) се съгласяват с твърдението, че им липсва „живата връзка“ с колегите по време на неприсъственото обучение. Едва 41,5% от студентите са на мнение, че като цяло участват по-активно в занятията при онлайн (неприсъствена) форма на обучение, а 33,4% трудно усвояват учебния материал.

Заклучение

Неприсъствената (онлайн) форма на обучение във висшите училища има своите предимства и недостатъци. Основно студентите я определят като „удобна“ и това се свързва предимно с удобството да се работи от дома, т.е. в една приятна, уютна и в голяма степен неангажираща обстановка. В днешно време онлайн обучението дава възможност да се „включиш“ в занятието от всякакви локации и това да се случва посредством широк набор от устройства. Неприсъствената форма дава по-голяма свобода на студентите при запазване в по-голяма степен на тяхното лично пространство. То се осъществява при по-високо чувство за спокойствие и сигурност, особено важни в условията на пандемия.

Онлайн обучението предоставя възможност на студентите за по-голяма гъвкавост при организацията на личното им време и комбинирането на учебен процес и работа по време на следването. За значителна част от обучаваните това е и възможност да участват по-активно по време на занятията.

Въпреки че по-често студентите говорят за предимствата на неприсъственото обучение, се регистрират и определени недостатъци. На първо място това е липсата на концентрация. Домашната среда, с която се свързва удобството, от една страна, затруднява студентите да се концентрират по време на занятията, от друга. „Неангажиращата“ среда на онлайн обучението довежда до липсата на стимули за участие в учебния процес. И на последно място, но не и по важност, като недостатък може да се посочи липсата на „жива връзка“ с колегите по време на занятията.

Казаното до тук безспорно разкрива редица възможности пред висшите училища да повишат стойността на предоставяния от тях образователен продукт в дългосрочен план. Мислейки за позитивното обаче, не бива да се пренебрегват недостатъците. „Свободата“ на неприсъственото обучение и високата „неангажираност“ към процеса на обучение, която изпитват студентите, може да доведе до понижението на оценките за качество на получаваното образование.

За контакти:

доц. д-р Мария Кехайова-Стойчева
Икономически университет – Варна
kehajova_m@ue-varna.bg

д-р Йордан Недев
Икономически университет – Варна
yordan_nedev@ue-varna.bg